

TILLKÄNNAGIVANDE FRÅN KOMMISSIONEN**Effektivare verkställande av kommissionsbeslut som ålägger medlemsstater att återkräva olagligt och oförenligt statligt stöd**

(2007/C 272/05)

1. INLEDNING

1. År 2005 presenterade kommissionen sina planer på en reform av det statliga stödet i sin handlingsplan för statligt stöd ⁽¹⁾. Reformerna kommer att göra EU:s ordning för statligt stöd effektivare, öka insynen och stärka trovärdigheten. Kärnan i handlingsplanen är principen "mindre och bättre riktat statligt stöd". Det centrala målet är att uppmuntra medlemsstaterna att minska stödet som helhet och samtidigt omdirigera statliga medel mot mål som klart och tydligt är av intresse för gemenskapen. För att uppnå detta fortsätter gemenskapen att inta en sträng hållning mot de mest snedvridande typerna av stöd, särskilt mot olagligt och oförenligt stöd.
2. Under senare år har kommissionen visat att den är beredd att inta en sträng hållning mot olagligt stöd. Ända sedan rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 ⁽²⁾ (den s.k. procedurförordningen) trädde i kraft har kommissionen regelbundet uppmanat medlemsstaterna att återkräva allt olagligt stöd som funnits vara oförenligt med den gemensamma marknaden, utom i fall där kommissionen har ansett att det skulle strida mot någon av gemenskapslagstiftningens principer. Sedan 2000 har kommissionen antagit 110 sådana beslut om återkrav.
3. För att förtroendet för ordningen för statligt stöd ska vara orubbat är det av yttersta vikt att dessa beslut där kommissionen uppmanar medlemsstaterna att återkräva olagligt statligt stöd (nedan kallade beslut om återkrav) verkställs snabbt och effektivt. De uppgifter som kommissionen samlat in under senare år visar dock att det finns stora problem på detta område. Erfarenheten har visat att det praktiskt taget inte finns ett enda ärende där återkravet verkställts inom den tidsfrist som fastställts i beslutet om återkrav. Av de senaste upplagorna av resultattavlan för statligt stöd framgår också att 45 % av alla beslut om återkrav som antogs 2000–2001 ännu inte hade verkställts i juni 2006.
4. År 2004 beställde kommissionen en jämförande studie av hur EU:s stödpolitik verkställs i olika medlemsstater (nedan kallad "verkställighetsstudien") ⁽³⁾. Ett av syftena med studien var att bedöma effektiviteten i verkställighetsförfarandena och verkställighetsmetoderna i ett antal medlemsstater. Författarna till studien fann att ett återkommande tema i alla länderrapporter var de alltför långa återkravsförfarandena. De medgav att genomförandet av beslut om återkrav hade förbättrats något under senare år, men konstaterade samtidigt att återkrav av olagligt och oförenligt stöd fortfarande är förenat med många problem i de undersökta medlemsstaterna.
5. I sin handlingsplan för statligt stöd betonar kommissionen behovet av att beslut om återkrav verkställs effektivt. Kommissionen och medlemsstaterna har ett gemensamt ansvar för genomförandet av sådana beslut och det kommer att krävas stora ansträngningar från båda håll för att lyckas.
6. Syftet med detta tillkännagivande är att förklara kommissionens politik i fråga om genomförandet av beslut om återkrav. I tillkännagivandet granskas inte de påföljder som nationella domstolar kan fastställa med anledning av att medlemsstaterna inte följer den anmälningsplikt och det krav på att inte genomföra stöd innan kommissionens förfarande slutförts som fastställs i artikel 88.3 i EG-fördraget. Kommissionen anser att det finns ett behov av att förklara vilka åtgärder som den kommer att vidta för att underlätta genomförandet av beslut om återkrav och att beskriva vilka åtgärder medlemsstaterna skulle

⁽¹⁾ Handlingsplan för statligt stöd: Mindre men bättre riktat statligt stöd: en plan för reform av det statliga stödet 2005–2009.

⁽²⁾ Rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget (EGT L 83, 27.3.1999, s. 1).

⁽³⁾ Study on the enforcement of state aid law at national level, Competition studies 6, Luxemburg, Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer.
http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/overview/studies.html

kunna vidta för att uppnå full överensstämmelse med de regler och principer som fastställts i gemenskapslagstiftningen och gemenskapsdomstolarnas rättspraxis. Tillkännagivandet inleds med en kort genomgång av syftet med återkrav och de grundläggande principerna bakom genomförandet av beslut om återkrav. Sedan beskrivs de praktiska konsekvenserna av dessa grundläggande principer för var och en av de aktörer som deltar i återkravsprocessen.

2. ÅTERKRAVSPOLITIKENS PRINCIPER

2.1. En kort bakgrund till återkravspolitikerna

7. I artikel 88.3 i EG-fördraget anges att "kommissionen ska underrättas i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder. [...] Medlemsstaten i fråga får inte genomföra åtgärden förrän detta förfarande lett till ett slutgiltigt beslut."
8. Om medlemsstaten inte anmäler sina planer på att vidta eller ändra stödåtgärder innan sådant stöd genomförs, är stödet enligt gemenskapslagstiftningen olagligt från och med den tidpunkt då det beviljas.
9. I sin dom i målet Kohlegesetz ⁽⁴⁾ från 1973 bekräftade EG-domstolen för första gången att kommissionen har behörighet att uppmana en medlemsstat att återkräva olagligt och oförenligt statligt stöd. Domstolen ansåg att kommissionen var behörig att besluta att en medlemsstat skulle ändra eller upphäva ett statligt stöd som var oförenligt med den gemensamma marknaden. Den bör därför också ha rätt att kräva återbetalning av detta stöd. På grundval av denna dom och senare rättspraxis ⁽⁵⁾ informerade kommissionen i ett meddelande som offentliggjordes 1983 medlemsstaterna om att den hade beslutat att använda alla metoder som stod till dess förfogande för att se till att medlemsstaterna uppfyller sina skyldigheter enligt artikel 88.3, inbegripet kravet på att medlemsstaterna från stödmottagaren ska återkräva oförenligt stöd som beviljats i strid mot lagen ⁽⁶⁾.
10. Under andra hälften av 1980-talet och början av 1990-talet började kommissionen mer systematiskt att uppmana medlemsstaterna att återkräva olagligt och oförenligt stöd. Under 1999 infördes grundregler om återkrav i procedurförordningen. Ytterligare genomförandebestämmelser om återkrav finns i kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 av den 21 april 2004 ⁽⁷⁾ ("genomförandeförordningen").
11. I **artikel 14.1** i procedurförordningen bekräftas gemenskapsdomstolarnas ständiga rättspraxis ⁽⁸⁾ och fastställs att kommissionen har skyldighet att uppmana medlemsstaterna att återkräva olagligt och oförenligt stöd, om detta inte skulle stå i strid med en allmän princip i gemenskapsrätten. I denna artikel anges också att den berörda medlemsstaten ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att återkräva olagligt stöd som konstateras vara oförenligt. I **artikel 14.2** fastställs att stödet ska återkrävas med ränta från det datum då det olagliga stödet stod till stödmottagarens förfogande till det datum då det har återbetalats. I genomförandeförordningen beskrivs metoderna för att beräkna räntan på det återkrävda stödet. I **artikel 14.3** i procedurförordningen anges att "återkravet [ska] verkställas utan dröjsmål och enligt den berörda medlemsstatens förfaranden enligt nationell lagstiftning, förutsatt att dessa förfaranden gör det möjligt att omedelbart och effektivt verkställa kommissionens beslut".
12. EG-domstolen har i en rad domar ytterligare klargjort tillämpningsområdet för och tolkningen av artikel 14.3 i procedurförordningen och understrukit att beslut om återkrav måste verkställas omedelbart och effektivt ⁽⁹⁾. Kommissionen har dessutom mer systematiskt börjat tillämpa rättspraxis från Deggendorf-målet. ⁽¹⁰⁾ Denna rättspraxis ger kommissionen möjlighet att, om vissa villkor är uppfyllda, uppmana

⁽⁴⁾ Mål C-70/72, kommissionen mot Tyskland, REG 1973, s. 813, punkt 13.

⁽⁵⁾ Mål 121/73, Markmann KG mot Tyskland och Land Schleswig-Holstein, REG 1973, s. 01495, mål 122/73, Nordsee, Deutsche Hochseefischerei GmbH mot Tyskland och Land Rheinland-Pfalz, REG 1973, s. 01511, och mål 141/73, Fritz Lohrey mot Tyskland och Land Hessen, REG 1973, s. 01527.

⁽⁶⁾ EGT C 318, 24.11.1983, s. 3.

⁽⁷⁾ Kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 av den 21 april 2004 om genomförande av rådets förordning (EG) nr 659/1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget, EUT L 140, 30.4.2004, s. 1.

⁽⁸⁾ Mål C-301/87, Frankrike mot kommissionen, REG 1990, s. I-307.

⁽⁹⁾ Mål C-415/03, kommissionen mot Grekland, ("Olympic Airways"), REG 2005, s. I-03875, och mål C-232/05, kommissionen mot Frankrike, ("Scott"), dom av den 5 oktober 2006, ännu ej offentliggjord.

⁽¹⁰⁾ Mål C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf GmbH mot Tyskland, ("Deggendorf") REG 1994, s. I-00833.

medlemsstater att skjuta upp betalningen av nytt förenligt stöd till ett företag tills företaget har betalat tillbaka gammalt olagligt och oförenligt stöd som omfattas av ett beslut om återkrav.

2.2. Återkravspolitikens syfte och principer

2.2.1. Syftet med återkrav

13. EG-domstolen har vid flera tillfällen konstaterat att syftet med återkrav är att återupprätta den situation som rådde på marknaden innan stödet beviljades. Detta är nödvändigt för att säkerställa att det råder lika villkor på den inre marknaden i enlighet med artikel 3 g i EG-fördraget. I detta sammanhang har EG-domstolen understrukit att återkrav av olagligt och oförenligt stöd inte är något straff ⁽¹⁾, utan en logisk konsekvens av att stödet har konstaterats vara olagligt ⁽²⁾. Det kan därför inte anses oproportionerligt i förhållande till de mål för statligt stöd som anges i fördraget ⁽³⁾.
14. Enligt EG-domstolen har den situation som rådde innan stödet beviljades återställts när förmånstagaren har återbetalat det olagliga och oförenliga stödet. Då "förlorar förmånstagaren nämligen den fördel som han har haft på marknaden i förhållande till sina konkurrenter, och den situation som förelåg innan stödet lämnades återställs" ⁽⁴⁾. För att undanröja eventuella ekonomiska fördelar av det olagliga stödet ska ränta betalas på det belopp som olagligen beviljats. Sådan ränta ska motsvara den finansiella fördel som kommit av att kapitalet gratis disponerats under en viss period ⁽⁵⁾.
15. Dessutom har EG-domstolen slagit fast de åtgärder som vidtas av en medlemsstat måste leda till konkreta resultat när det gäller återkravet ⁽⁶⁾ och att återkravet ska ske utan dröjsmål ⁽⁷⁾. För att ett återkrav ska nå sitt syfte är det verkligen avgörande att stödet återbetalas utan dröjsmål.

2.2.2. Skyldigheten att återkräva olagligt och oförenligt statligt stöd och undantagen från den

16. I artikel 14.1 i procedurförordningen anges följande: "Vid negativa beslut i fall av olagligt stöd ska kommissionen besluta att den berörda medlemsstaten ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att återkräva stödet från mottagaren".
17. I procedurförordningen begränsas kommissionens behörighet att uppmana till återkrav av olagligt och oförenligt stöd på två sätt. I artikel 14.1 anges att kommissionen inte ska återkräva stödet om detta skulle stå i strid med **en allmän princip i gemenskapsrätten**. De allmänna principer som oftast åberopas i detta sammanhang är principen om skydd för berättigade förväntningar ⁽¹⁸⁾ och rättssäkerhetsprincipen ⁽¹⁹⁾. Det bör uppmärksammas att EG-domstolen har gett dessa principer en mycket snäv tolkning i samband med återkrav. I artikel 15 i procedurförordningen anges att en preskriptionstid på tio år ska gälla för kommissionens befogenheter att återkräva stöd. Preskriptionstiden ska börja den dag då det olagliga stödet beviljas mottagaren antingen som individuellt stöd eller på grundval av en stödordning. Preskriptionstiden ska avbrytas av varje åtgärd avseende det olagliga stödet som vidtas av kommissionen ⁽²⁰⁾ eller av en medlemsstat som agerar på kommissionens begäran.

⁽¹⁾ Mål C-75/97, Belgien mot kommissionen, REG 1999, s. I-03671, punkt 65.

⁽²⁾ Mål C-183/91, kommissionen mot Grekland, REG 1993, s. I-3131, punkt 16.

⁽³⁾ De förenade målen C-278/92, C-279/92 och C-280/92, Spanien mot kommissionen, REG 1994, s. I-04103, punkt 75.

⁽⁴⁾ Mål C-348/93, Italien mot kommissionen, REG 1995, s. I-673, punkt 27.

⁽⁵⁾ Mål T-459/93, Siemens mot kommissionen, REG 1995, s. II-1675, punkt 97-101.

⁽⁶⁾ Mål C-415/03, kommissionen mot Grekland, se hänvisning i fotnot 9.

⁽⁷⁾ Mål C-232/05, kommissionen mot Frankrike, se hänvisning i fotnot 9.

⁽¹⁸⁾ Om principen om skydd för berättigade förväntningar, se mål C 24/95, Alcan, REG 1997, s. I-1591, punkt 25, och mål C 5/89, BUG-Alutechnik, REG 1990, s. I-3437, punkterna 13 och 14. För ett exempel där EG-domstolen erkände att stöd-mottagaren faktiskt kunde hänvisa till berättigade förväntningar, se mål C 223/85, RSV, REG 1987, s. 4617.

⁽¹⁹⁾ Om rättssäkerhetsprincipen, se mål T-115/94, Opel Austria GmbH mot rådet, REG 1997, s. II-00039, och mål C-372/97, Italien mot kommissionen, REG 2004, s. I-3679, punkterna 116-118, de förenade målen C-74/00 och C-75/00, P Faclch och Acciaierie di Bolzano mot kommissionen, REG 2002, s. I-7869, punkt 140. Se även mål T-308/00, Saltzgitter mot kommissionen, REG 2004 s. II-01933, punkt 166.

⁽²⁰⁾ För en tolkning av "varje åtgärd som vidtas av kommissionen", se mål T-369/00, Département du Loiret mot kommissionen, REG 2003, s. II-01789.

18. Enligt artikel 249 i EG-fördraget ska ett beslut till alla delar vara bindande för dem som det är riktat till. Därför är den medlemsstat till vilken ett beslut om återkrav är riktat skyldig att verkställa beslutet ⁽²¹⁾. EG-domstolen har medgett ett enda undantag från denna skyldighet för en medlemsstat att genomföra ett beslut om återkrav riktat till den, nämligen när det föreligger ett **absolut hinder** för en korrekt verkställighet av beslutet ⁽²²⁾.
19. Enligt gemenskapsdomstolarna kan en medlemsstat inte bara anta att det föreligger ett absolut hinder. Medlemsstaten ska visa att den ärligt försökte återkräva det olagliga stödet och den måste samarbeta med kommissionen i enlighet med artikel 10 i EG-fördraget för att lösa de problem som uppstått ⁽²³⁾.
20. En genomgång av rättspraxisen visar att gemenskapsdomstolarna har tolkat begreppet "absolut hinder" mycket snävt. Domstolarna har vid flera tillfällen funnit att en medlemsstat inte kan åberopa bestämmelser i nationell lagstiftning, till exempel nationella preskriptionsregler ⁽²⁴⁾ eller att den formen av återkrav saknas i den nationella lagstiftningen ⁽²⁵⁾ som skäl för att man underlåtit att följa ett beslut om återkrav ⁽²⁶⁾. EG-domstolen har vidare funnit att skyldigheten att kräva återbetalning inte påverkas av omständigheter som rör stödmottagarens ekonomiska situation. Domstolen har klargjort att den omständigheten att ett företag befinner sig i svårigheter inte i sig utgör något bevis för att det finns ett hinder för återkrav ⁽²⁷⁾. EG-domstolen har konstaterat att den enda möjligheten för en medlemsstat att visa att det föreligger ett absolut hinder för att återkräva stöd är att det saknas tillgångar som kan tas i anspråk ⁽²⁸⁾. Medlemsstater har i en rad fall hävdat att de inte har kunnat verkställa beslutet om återkrav på grund av administrativa eller tekniska svårigheter (till exempel ett mycket stort antal stödmottagare). EG-domstolen har konsekvent vägrat att godta att sådana svårigheter utgör ett absolut hinder för återkrav ⁽²⁹⁾. Inte ens oöverkomliga interna svårigheter kan rättfärdiga att en medlemsstat underlåter att uppfylla sina skyldigheter enligt gemenskapslagstiftningen ⁽³⁰⁾.

2.2.3. Användningen av nationella förfaranden och behovet av en omedelbar och effektiv verkställighet

21. I **artikel 14.3** i procedurförordningen anges att "återkravet [ska] verkställas utan dröjsmål och enligt den berörda medlemsstatens förfaranden enligt nationell lagstiftning, förutsatt att dessa förfaranden gör det möjligt att omedelbart och effektivt verkställa kommissionens beslut".
22. Om medlemsstaterna enligt sin nationella lagstiftning kan välja vilka metoder de ska använda för att genomföra beslut om återkrav, bör de valda åtgärderna innebära att beslutet om återkrav genomförs i sin helhet. De nationella åtgärder som medlemsstater vidtar måste därför leda till en **effektiv och omedelbar verkställighet** av kommissionens beslut.
23. I sin dom i målet Olympic Airways ⁽³¹⁾ betonade EG-domstolen att de genomförandeåtgärder som medlemsstaten vidtar måste vara **effektiva** och leda till ett konkret resultat när det gäller återkravet, dvs. att stödmottagaren återbetalar det belopp som omfattas av återkravet. I sin nyligen utfärdade dom i målet Scott ⁽³²⁾ bekräftade EG-domstolen den uppfattningen och betonade att nationella förfaranden som inte uppfyller villkoren i artikel 14.3 i procedurförordningen inte ska tillämpas. EG-domstolen avvisade särskilt medlemsstatens argument att den hade vidtagit alla åtgärder som den kunde vidta enligt sitt nationella system och betonade att åtgärderna bör leda till ett konkret resultat i fråga om återkravet inom den tidsfrist som kommissionen fastställt.

⁽²¹⁾ Mål 94/87, kommissionen mot Tyskland, REG 1989, s. 175.

⁽²²⁾ Mål C-404/00, kommissionen mot Spanien, REG 2003, s. I-6695.

⁽²³⁾ Mål C-280/95, kommissionen mot Italien, REG 1998, s. I-259.

⁽²⁴⁾ Mål C-24/95, Alcan, REG 1997, s. 1591, punkt 34–37.

⁽²⁵⁾ Mål C-303/88, Italien mot kommissionen, REG 1991, s. I-1433.

⁽²⁶⁾ Mål C-52/84, kommissionen mot Belgien, REG 1986, s. 89, punkt 9.

⁽²⁷⁾ Mål C-52/84, kommissionen mot Belgien, punkt 14, se hänvisning i fotnot 26.

⁽²⁸⁾ Mål C-499/99, kommissionen mot Spanien, REG 2002, s. I-06301.

⁽²⁹⁾ Mål C-280/95, kommissionen mot Italien, se hänvisning i fotnot 23.

⁽³⁰⁾ Mål C-6/97, Italien mot kommissionen, REG 1999, s. I-2981, punkt 34.

⁽³¹⁾ Mål C-415/03, kommissionen mot Grekland, se hänvisning i fotnot 9.

⁽³²⁾ Mål C-232/05, kommissionen mot Frankrike, se hänvisning i fotnot 9.

24. I artikel 14.3 i procedurförordningen anges att beslut om återkrav ska verkställas **omedelbart** och effektivt. I målet Scott betonade EG-domstolen tidens betydelse i återkravsprocessen. Domstolen angav att tillämpningen av nationella förfaranden inte bör försvåra återställandet av en effektiv konkurrens genom att hindra att kommissionens beslut genomförs omedelbart och effektivt. Nationella förfaranden som försvårar återställandet av den situation som rådde innan stödet beviljades och förlänger den orättvisa konkurrensfördel som det olagliga och oförenliga stödet ger upphov till uppfyller inte villkoren i artikel 14.3 i procedurförordningen.
25. I detta sammanhang är det viktigt att påminna om att en talan om ogiltigförklaring av ett beslut om återkrav i enlighet med artikel 230 i EG-fördraget inte kan hindra verkställighet. I samband med en sådan talan kan stödmottagaren dock ansöka om uppskov med verkställigheten av beslutet om återkrav i enlighet med artikel 242 i EG-fördraget. I ansökan om uppskov ska de omständigheter som ställer krav på skyndsamhet anges och ansökan ska innehålla uppgifter om de faktiska och rättsliga grunder på vilka de interimistiska åtgärder som stödmottagaren ansöker om omedelbart framstår som befogade. EG-domstolen eller förstainstansrätten kan då, om de anser att omständigheterna så kräver, begära att genomförandet av det omtvistade kommissionsbeslutet skjuts upp.

2.2.4. Principen om lojalt samarbete

26. I artikel 10 i fördraget anges att medlemsstaterna ska underlätta att gemenskapens uppgifter fullgörs. EU:s institutioner och medlemsstaterna åläggs en ömsesidig skyldighet att samarbeta så att fördragets mål uppnås.
27. I samband med genomförandet av beslut om återkrav måste därför kommissionen och medlemsstatens myndigheter samarbeta för att uppnå målet att återställa en effektiv konkurrens på den inre marknaden.
28. En medlemsstat som vid verkställandet av ett kommissionsbeslut angående statligt stöd möter oförutsedda och oförutsägbara svårigheter eller som blir varse följder som kommissionen inte har förutsett, bör underställa kommissionen dessa problem för bedömning, med förslag på lämpliga förändringar av det ifrågavarande beslutet ⁽³³⁾. I ett sådant fall bör kommissionen och medlemsstaten samarbeta med god vilja för att övervinna svårigheterna, med fullt iakttagande av bestämmelserna i fördraget ⁽³⁴⁾. Principen om lojalt samarbete kräver också att medlemsstaterna förser kommissionen med de uppgifter som den behöver för att kunna kontrollera att de valda åtgärderna utgör ett lämpligt verkställande av beslutet ⁽³⁵⁾.
29. Att informera kommissionen om de tekniska och rättsliga svårigheterna i samband med genomförandet av ett beslut om återkrav befriar dock inte medlemsstaten från skyldigheten att vidta alla åtgärder som överhuvudtaget är möjliga för att återkräva stödet från företaget i fråga och att till kommissionen föreslå eventuella lämpliga metoder för att genomföra beslutet ⁽³⁶⁾.

3. GENOMFÖRANDE AV ÅTERKRAVSPOLITIKEN

30. Både kommissionen och medlemsstaterna har en viktig roll att spela vid genomförandet av beslut om återkrav och kan bidra till en effektiv verkställighet av återkravspolitiken.

3.1. Kommissionens roll

31. Genom kommissionens beslut om återkrav åläggs den berörda medlemsstaten en återkravsskyldighet. Den berörda medlemsstaten ska återkräva ett visst stödbelopp från en stödmottagare eller ett antal stödmottagare inom en viss tidsfrist. Erfarenheten har visat att takten i verkställigheten av ett beslut om återkrav beror på hur exakt och fullständigt kommissionens beslut är. Kommissionen kommer därför att fortsätta sina ansträngningar för att varje beslut om återkrav ska innehålla en tydlig angivelse av de stödbelopp som ska återkrävas, de företag som är skyldiga att betala tillbaka stöd och den tidsfrist inom vilken återkravet ska ha verkställts.

⁽³³⁾ Mål C-404/00, kommissionen mot Spanien, se hänvisning i fotnot 22.

⁽³⁴⁾ Mål C-94/87, kommissionen mot Tyskland, REG 1989, s. 175, punkt 9, mål C-348/93, kommissionen mot Italien, punkt 17, se hänvisning i fotnot 14.

⁽³⁵⁾ För ett exempel på förslag till genomförande, se mål C-209/00, kommissionen mot Tyskland, REG 2002, S. I-11695.

⁽³⁶⁾ Mål C-94/87, kommissionen mot Tyskland, punkt 10, se hänvisning i fotnot 34.

Identifiering av de företag som ska betala tillbaka stöd

32. Det olagliga och oförenliga stödet ska återkrävas från de företag som faktiskt har haft fördel av det ⁽³⁷⁾. Kommissionen kommer att fortsätta sin nuvarande praxis att i sina beslut om återkrav namnge de företag från vilka stöd ska återkrävas. Om det vid genomförandet framkommer att stödet överförs till andra enheter kan medlemsstaten bli tvungen att utvidga återkravet till att omfatta alla faktiska stödmottagare för att se till att återkravsskyldigheten inte kringgås.
33. Gemenskapsdomstolarna har gett viss vägledning om under vilka omständigheter återkravsskyldigheten måste utvidgas till andra företag än den ursprungliga mottagaren av det olagliga och oförenliga stödet. Enligt EG-domstolen kan en oberättigad fördel föras över om den ursprungliga stödmottagarens tillgångar förs över till en tredje part till ett pris som ligger under marknadsvärdet. Ibland görs en sådan överföring till ett nytt företag som bildats för att kringgå betalningskravet. Om kommissionen kan visa att tillgångarna har sålts till ett pris under marknadsvärdet, särskilt till ett nytt företag som bildats för att kringgå betalningskravet, anser EG-domstolen att återkravet kan utvidgas till den tredje parten ⁽³⁸⁾. Typiska exempel på kringgående är fall där det enda logiska skälet till överföringen ur ekonomisk synvinkel är att oskadliggöra betalningskravet ⁽³⁹⁾.
34. När det gäller överföring av aktier i ett företag som måste återbetala ett olagligt och oförenligt stöd har EG-domstolen funnit ⁽⁴⁰⁾ att försäljningen av aktier i ett sådant företag till en tredje part inte påverkar stödmottagarens skyldighet att återbetala stödet ⁽⁴¹⁾. Om det kan fastställas att köparen av aktierna betalade gällande marknadspris för aktierna i det företaget, kan köparen inte anses ha fått en fördel som skulle kunna utgöra statligt stöd ⁽⁴²⁾.
35. När kommissionen antar ett beslut om återkrav som avser stödordningar kan den i regel inte i själva beslutet namnge alla de företag som har fått olagligt och oförenligt stöd. Detta måste göras av den berörda medlemsstaten, som när den börjar genomföra beslutet om återkrav måste bedöma situationen för varje enskilt företag ⁽⁴³⁾.

Fastställande av det belopp som ska återkrävas

36. Syftet med ett återkrav är uppnått "i och med att stödet i fråga, i förekommande fall jämte dröjsmålsranta, har återbetalats av mottagaren eller, med andra ord, av de företag som i realiteten mottagit det. Genom denna återbetalning förlorar mottagaren de fördelar han åtnjöt på marknaden i förhållande till sina konkurrenter, och den situation som förelåg före utbetalningen av stödet är återställd" ⁽⁴⁴⁾.
37. På samma sätt som tidigare kommer kommissionen i sina beslut om återkrav att tydligt ange vilka stödåtgärder som är olagliga och oförenliga och föremål för återkrav. När kommissionen har tillgång till de nödvändiga uppgifterna kommer den också att sträva efter att beräkna det exakta stödbelopp som ska återkrävas. Det står dock klart att kommissionen inte kan och inte är skyldig att fastställa det exakta belopp som ska återkrävas. Det är tillräckligt att kommissionens beslut innehåller uppgifter som gör det möjligt för medlemsstaten att utan alltför stora svårigheter fastställa beloppet ⁽⁴⁵⁾.

⁽³⁷⁾ Mål C-303/88, Italien mot kommissionen, REG 1991, s. I-1433, punkt 57. Mål C-277/00, Tyskland mot kommissionen, REG 2004, s. I-3925, punkt 75.

⁽³⁸⁾ Mål C-277/00 Tyskland mot kommissionen, se hänvisning i fotnot 37.

⁽³⁹⁾ Mål C-328/99 och mål C-399/00, Italien och SIM 2 Multimedia SpA mot kommissionen. Ett ytterligare exempel på kringgående finns i mål C-415/03, kommissionen mot Grekland, se hänvisning i fotnot 9.

⁽⁴⁰⁾ Mål C-328/99 och C-399/00, Italien och SIM 2 Multimedia mot kommissionen, REG 2003, s. I-4035, punkt 83.

⁽⁴¹⁾ Vid privatisering av ett företag som fått statligt stöd som kommissionen förklarat förenligt kan medlemsstaten införa en ansvarsklausul i privatiseringsavtalet för att skydda köparen av företag mot risken att det ursprungliga kommissionsbeslutet om att godkänna stödet skulle ogiltigförklaras av gemenskapsdomstolarna och ersättas av ett kommissionsbeslut där medlemsstaten uppmanas att återkräva stödet från stödmottagaren. I en sådan klausul skulle man kunna fastställa att det pris som köparen betalar för det privatiserade företaget skall beakta det nya återkravet.

⁽⁴²⁾ Mål C-277/00 Tyskland mot kommissionen, punkt 80, se hänvisning i fotnot 37.

⁽⁴³⁾ Mål C-310/99, Italien mot kommissionen, REG 2002, s. I-2289, punkt 91.

⁽⁴⁴⁾ Mål C-277/00, Tyskland mot kommissionen, punkterna 74–76, se hänvisning i fotnot 37.

⁽⁴⁵⁾ Mål C-480/98, Spanien mot kommissionen, REG 2000, s. I-8717, punkt 25 och de förenade målen C-67/85, C-68/85 och C-70/85, Kwekerij van der Kooy BV m. fl. mot kommissionen, REG 1998, s. 219.

38. Om det är fråga om en olaglig och oförenlig stödordning är det omöjligt för kommissionen att beräkna vilket belopp i oförenligt stöd som ska återkrävas från varje stödmottagare. Det skulle kräva att medlemsstaten gjorde en ingående analys av det stöd som i varje enskilt fall beviljats på grundval av stödordningen i fråga. Kommissionen anger därför i sitt beslut att medlemsstaterna måste återkräva allt stöd, såvida inte stödet har beviljats till ett särskilt projekt, som vid den tidpunkt då stödet beviljades uppfyllde alla villkor i gruppundantagsförordningarna eller i en stödordning som kommissionen godkänt.
39. Enligt artikel 14.2 i procedurförordningen ska stöd som ska återkrävas enligt ett beslut om återkrav innefatta ränta med en lämplig räntesats som fastställs av kommissionen. Räntan ska betalas från det datum då det olagliga stödet stod till stödmottagarens förfogande till det datum då det har återbetalats ⁽⁴⁶⁾. I genomförandeförordningen fastställs att räntan ska kapitaliseras fram till den dag då stödet har återbetalats.

Tidtabell för genomförande av beslutet

40. Tidigare har kommissionen i sina beslut om återkrav angett en enda tidsfrist på två månader inom vilken den berörda medlemsstaten skulle informera kommissionen om de åtgärder som den hade vidtagit för att följa ett visst beslut. Domstolen har fastställt att denna tidsfrist ska anses vara tidsfristen för genomförandet av kommissionens beslut i sig ⁽⁴⁷⁾.
41. Domstolen har vidare fastställt att kontakter och förhandlingar mellan kommissionen och medlemsstaten i samband med genomförandet av kommissionens beslut inte kan befria medlemsstaten från skyldigheten att vidta alla nödvändiga åtgärder för att genomföra beslutet inom den föreskrivna tidsfristen ⁽⁴⁸⁾.
42. Kommissionen erkänner att tidsfristen på två månader för genomförandet av kommissionens beslut är för kort i flertalet fall. Därför beslutade den att förlänga tidsfristen för genomförandet av beslut om återkrav till fyra månader. Hädanefter kommer kommissionen att ange två olika tidsfrister i sina beslut om återkrav:
- En första tidsfrist på två månader efter ikraftträdandet av beslutet, inom vilken medlemsstaten ska informera kommissionen om de åtgärder som den planerar att vidta eller har vidtagit.
 - En andra tidsfrist på fyra månader efter ikraftträdandet av beslutet, inom vilken kommissionens beslut ska verkställas.
43. Om en medlemsstat ställs inför stora svårigheter som hindrar den från att iaktta någon av dessa tidsfrister, ska den informera kommissionen om dessa svårigheter och lämna en tillfredsställande motivering. Kommissionen kan då förlänga tidsfristen i enlighet med principen om lojalt samarbete ⁽⁴⁹⁾.

3.2. Medlemsstaternas roll: genomförande av besluten om återkrav

3.2.1. Vem är ansvarig för genomförandet av beslutet om återkrav?

44. Medlemsstaten är ansvarig för genomförandet av beslutet om återkrav. I artikel 14.1 i procedurförordningen anges att den berörda medlemsstaten ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att återkräva stödet från mottagaren.
45. I detta sammanhang är det viktigt att komma ihåg att EG-domstolen vid flera tillfällen har påmint om att ett kommissionsbeslut som riktas till en medlemsstat är bindande för alla den medlemsstatens myndigheter och organ, även domstolarna ⁽⁵⁰⁾. Detta betyder att varje organ i medlemsstaten som deltar i genomförandet av beslutet om återkrav måste vidta alla nödvändiga åtgärder för att garantera att beslutet genomförs omedelbart och effektivt.

⁽⁴⁶⁾ Se i detta sammanhang undantaget i mål C-480/98, Spanien mot kommissionen, punkterna 36 ff., se hänvisning i fotnot 45.

⁽⁴⁷⁾ Mål C-207/05, kommissionen mot Italien, REG 2006, s. I-00070, punkterna 31–36; se också mål C-378/98, kommissionen mot Belgien, REG 2001, s. I-5107, punkt 28 och mål C-232/05, kommissionen mot Frankrike, se hänvisning i fotnot 9.

⁽⁴⁸⁾ Mål C-5/86, kommissionen mot Belgien, REG 1987, s. 1773.

⁽⁴⁹⁾ Mål C-207/05, kommissionen mot Italien, REG 2006.

⁽⁵⁰⁾ Mål 249/85, Albako Margarinefabrik Maria von der Linde GmbH & Co. KG mot Bundesanstalt für landwirtschaftliche Marktordnung, REG 1987, s. 02345.

46. I gemenskapslagstiftningen anges inte vilket organ i medlemsstaten som bör ha ansvaret för det praktiska genomförandet av beslut om återkrav. Det ankommer på den interna rättsordningen i varje medlemsstat att utse de organ som ska ansvara för genomförandet av beslutet om återkrav. Författarna till verkställighetsstudien konstaterar att "alla de granskade länderna har som gemensam princip att återkravet ska genomföras av den myndighet som beviljade stödet. Detta leder till att en rad centrala, regionala och lokala organ deltar i återkravsprocessen" ⁽⁵¹⁾. De påpekar också att vissa medlemsstater har gett ett centralt organ uppgiften att kontrollera och följa återkravsprocessen. Detta organ har normalt regelbunden kontakt med kommissionen. Författarna till verkställighetsstudien konstaterar att förekomsten av ett sådant centralt organ förefaller bidra till ett mer effektivt genomförande av beslut om återkrav.

3.2.2. Genomförande av återkravsskyldigheten

47. Enligt artikel 14.3 i procedurförordningen ska medlemsstaten inleda återkravsförfarandet utan dröjsmål. Som anges i avsnitt 3.1 ovan kommer beslutet om återkrav att innehålla en tidsfrist inom vilken medlemsstaten ska lämna exakta uppgifter om vilka åtgärder den har vidtagit och planerar att vidta för att verkställa beslutet. Medlemsstaten ska framför allt lämna fullständiga uppgifter om vilka företag som mottagit det olagliga och oförenliga stödet, de aktuella stödbeloppen och det nationella förfarande som tillämpas för att verkställa återkravet. Dessutom ska medlemsstaten lämna dokumentation som visar att medlemsstaten har meddelat stödmottagaren att denne är skyldig att återbetala stödet.

Identifiering av stödmottagare och det belopp som ska återkrävas

48. Beslutet om återkrav innehåller inte alltid fullständiga uppgifter om vilka stödmottagarna är och inte heller om de belopp som ska återkrävas. I sådana fall ska medlemsstaten utan dröjsmål identifiera de företag som berörs av beslutet och beräkna det exakta stödbelopp som ska återkrävas från var och en av dem.
49. När det gäller stödordningar som förklarats olagliga och oförenliga ska medlemsstaterna göra en ingående analys av varje enskilt stöd som beviljats på grundval av stödordningen i fråga. För att kunna beräkna det exakta stödbelopp som ska återkrävas från varje enskild mottagare på grundval av stödordningen måste medlemsstaterna fastställa omfattningen hos det stöd som beviljats till ett specifikt projekt, som vid den tidpunkt då stödet beviljades uppfyllde alla villkor i gruppundantagsförordningarna eller i en stödordning som kommissionen godkänt. I sådana fall får medlemsstaterna även tillämpa de materiella regler om stöd av mindre betydelse som var tillämpliga vid tidpunkten för beviljandet av det olagliga eller oförenliga stöd som är föremål för beslutet om återkrav.
50. Nationella myndigheter kan beakta skattebördan när de fastställer det belopp som ska återbetalas. Om en mottagare av olagligt och oförenligt stöd har betalat skatt på stödet får de nationella myndigheterna, i enlighet med de nationella skattereglerna, beakta den tidigare skatteinbetalningen genom att endast återkräva nettobeloppet mottaget av stödmottagaren ⁽⁵²⁾. Kommissionen anser att de nationella myndigheterna i sådana fall ska se till att stödmottagaren inte kan åtnjuta ytterligare skattelättnader genom att hävda att återbetalningen har minskat dennas taxeringsbara inkomst, eftersom detta skulle innebära att nettobeloppet av återkravet var lägre än det nettobelopp som ursprungligen mottogs.

Det tillämpliga återkravsförfarandet

51. Författarna till verkställighetsstudien ger många exempel på att återkravsförfarandena varierar betydligt mellan olika medlemsstater. Studien visar också att det till och med i en enda medlemsstat kan tillämpas flera olika förfaranden för att genomföra återkravet av det olagliga och oförenliga stödet. I de flesta medlemsstaterna avgörs det tillämpliga återkravsförfarandet i regel av den åtgärd som ligger bakom beviljandet av stödet. Administrativa förfaranden förefaller i allmänhet vara mer effektiva än civilrättsliga förfaranden, eftersom administrativa betalningskrav är eller kan göras omedelbart verkställbara ⁽⁵³⁾.

⁽⁵¹⁾ Se studien, s. 521.

⁽⁵²⁾ Mål T-459/93, Siemens mot kommissionen, REG 1995, s. II-1675, punkt 83. Se även mål C-148/04, Unicredito Spa mot Agenzia delle Entrate, Ufficio Genova I, REG 2005, s. I-11137, punkterna 117–120.

⁽⁵³⁾ Se studien, s. 522 ff.

52. I gemenskapslagstiftningen föreskrivs inte något förfarande som medlemsstaten bör tillämpa för att verkställa ett beslut om återkrav. Medlemsstaterna bör dock vara medvetna om att valet och tillämpningen av ett nationellt förfarande ska göra det möjligt att omedelbart och effektivt verkställa kommissionens beslut. Detta betyder att de ansvariga myndigheterna noggrant bör överväga alla den nationella lagstiftningens återkravsinstrument och välja det förfarande som med största sannolikhet kommer att leda till att beslutet omedelbart verkställs ⁽⁵⁴⁾. De bör använda påskyndade förfaranden om det är möjligt enligt nationell lagstiftning. Dessa förfaranden får emellertid varken vara mindre förmånliga än dem som avser liknande talan som grundas på nationell rätt (likvärdighetsprincipen) eller i praktiken göra det omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av gemenskapsrätten (effektivitetsprincipen) ⁽⁵⁵⁾.
53. Mer generellt bör medlemsstaterna inte ha möjlighet att på något sätt försöka hindra att ett kommissionsbeslut om återkrav verkställs ⁽⁵⁶⁾. Medlemsstaternas myndigheter är därmed skyldiga att åsidosätta alla bestämmelser i nationell lagstiftning som kan hindra att kommissionens beslut omedelbart verkställs ⁽⁵⁷⁾.

Anmälan och genomförande av återkrav

54. När stödmottagaren, det belopp som ska återkrävas och det förfarande som ska tillämpas har fastställts bör betalningskravet skickas till mottagarna av det olagliga och oförenliga stödet utan dröjsmål och inom en tidsfrist som fastställs i kommissionens beslut. De myndigheter som ansvarar för att genomföra återkravet ska se till att betalningskravet verkställs och att återbetalningen avslutas inom den tidsfrist som anges i beslutet. Om en stödmottagare inte iakttar betalningskravet bör medlemsstaten ansöka om omedelbar verkställighet av dess betalningskrav enligt nationell lagstiftning.

3.2.3 Tvist i nationell domstol

55. Genomförandet av beslut om återkrav kan ge upphov till tvister i nationell domstol. Även om det finns stora skillnader i medlemsstaternas rättsliga traditioner och system kan två huvudkategorier av tvister i samband med återkrav urskiljas, nämligen dels talan som väcks av den myndighet som genomför återkravet och ansöker om ett domstolsbeslut för att tvinga en motvillig stödmottagare att återbetala det olagliga och oförenliga stödet, dels talan som väcks av stödmottagare som bestrider betalningskravet.
56. Den analys som gjordes i samband med verkställighetsstudien visar att genomförandet av beslutet om återkrav kan försenas under många år om de nationella åtgärder som vidtas för att genomföra beslutet överklagas till domstol. Så är även fallet om själva beslutet om återkrav överklagas till gemenskapsdomstolarna och om de nationella domstolarna uppmanas att skjuta upp genomförandet av nationella åtgärder tills gemenskapsdomstolarna har avgjort om beslutet om återkrav är giltigt.
57. EG-domstolen har slagit fast att en stödmottagare som enligt artikel 230 i EG-fördraget utan tvekan kunde ha överklagat kommissionens beslut om återkrav till en gemenskapsdomstol inte längre kan ifrågasätta beslutets giltighet vid förfaranden i nationell domstol med hänvisning till att beslutet var olagligt ⁽⁵⁸⁾. Av detta följer att en stödmottagare som kunde ha begärt interimistiska åtgärder hos gemenskapsdomstolarna i enlighet med artiklarna 242 och 243 i EG-fördraget och har underlåtit att göra detta inte kan begära att de åtgärder som nationella myndigheter vidtagit för att genomföra beslutet skjuts upp på grunder som har samband med beslutets giltighet. Endast gemenskapsdomstolarna har behörighet att behandla denna fråga ⁽⁵⁹⁾.

⁽⁵⁴⁾ I detta sammanhang belyser studien de tyska myndigheternas försök nyligen att verkställa återkravet i ärendet Kvaerner Warnow Werft, där stödet beviljades genom ett privaträttsligt avtal. När stödmottagaren vägrade att återbetala stödet beslutade den behöriga myndigheten att inte väcka talan i civil domstol, utan utfärdade en administrativ förordning där mottagaren uppmanades att omedelbart återbetala stödet. Dessutom förklarade myndigheten förordningen omedelbart verkställbar. Förvaltningsdomstolen i Berlin-Brandenburg ansåg att den behöriga myndigheten inte var skyldig att återkräva stödet på samma sätt som det beviljades och höll med om att den ändamålsenliga verkan av kommissionens beslut innebär att den behöriga myndigheten skulle tillåtas att återkräva stödet genom en administrativ förordning. Om denna dom bekräftas i kommande förfaranden är det sannolikt att återkrav av stöd i Tyskland i framtiden kommer att genomföras i enlighet med administrativa regler.

⁽⁵⁵⁾ Mål C-13/01, Safalero, REG 2003, s. I-8679, punkterna 49–50.

⁽⁵⁶⁾ Mål C-48/71, kommissionen mot Italien, REG 1972, s. 00529.

⁽⁵⁷⁾ Mål C-232/05, kommissionen mot Frankrike, se hänvisning i fotnot 9.

⁽⁵⁸⁾ Mål C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf GmbH mot Tyskland, se hänvisning i fotnot 10.

⁽⁵⁹⁾ Bekräftat i mål C-232/05, kommissionen mot Frankrike, se hänvisning i fotnot 9.

58. I fall där det inte är självklart att stödmottagaren skulle ha kunnat väcka talan om att upphäva det omtvistade beslutet måste dock stödmottagaren ges ett lämpligt rättsligt skydd. Om stödmottagaren överklagar genomförandet av beslutet om återkrav i nationell domstol med hänvisning till att beslutet var olagligt, måste den nationella domstolen begära ett förhandsavgörande från EG-domstolen om beslutets giltighet i enlighet med artikel 234 i EG-fördraget ⁽⁶⁰⁾.
59. Om stödmottagaren även begär interimistiska åtgärder i fråga om de nationella åtgärder som antagits för att genomföra beslutet om återkrav genom att hävda att kommissionens beslut om återkrav är olagligt, ska den nationella domstolen bedöma om fallet uppfyller de villkor som EG-domstolen fastställt i målen Zuckerfabrik ⁽⁶¹⁾ och Atlanta ⁽⁶²⁾. Enligt fast rättspraxis kan den nationella domstolen besluta om interimistiska åtgärder endast om
- (1) domstolen finner att det finns grund för allvarliga tvivel i fråga om gemenskapsaktens giltighet och, om den omtvistade aktens giltighet inte redan behandlas av EG-domstolen, själv hänskjuta frågan till EG-domstolen,
 - (2) det är brådskande eftersom de interimistiska åtgärderna är nödvändiga för att förhindra att allvarlig och irreparabel skada orsakas den part som ansöker om interimistiska åtgärder,
 - (3) domstolen tar vederbörlig hänsyn till gemenskapens intresse, och
 - (4) den i sin värdering av om alla dessa villkor är uppfyllda respekterar avgöranden från EG-domstolen eller förstainstansrätten om en gemenskapsrättsakts laglighet eller avgöranden om interimistiska åtgärder på gemenskapsnivå ⁽⁶³⁾.

3.2.4. *Det särskilda fallet med stödmottagare på obestånd*

60. Inledningsvis är det viktigt att påminna om att EG-domstolen konsekvent har ansett att den omständigheten att en stödmottagare är på obestånd eller föremål för konkursförfaranden inte påverkar skyldigheten att återbetala olagligt och oförenligt stöd ⁽⁶⁴⁾.
61. I flertalet fall som rör en stödmottagare på obestånd kommer det inte att vara möjligt att återkräva hela det olagliga och oförenliga stödet (inklusive ränta), eftersom stödmottagarens tillgångar inte kommer att vara tillräckliga för att möta alla fordringsägares krav. Det är därför inte möjligt att på sedvanligt sätt helt återupprätta den situation som rådde på marknaden innan stödet beviljades. Eftersom det yttersta syftet med återkrav är att få snedvridningen av konkurrensen att upphöra har EG-domstolen slagit fast att likvidation av stödmottagaren kan betraktas som ett godtagbart alternativ till återkrav i sådana fall ⁽⁶⁵⁾. Ett beslut där medlemsstaten uppmanas att återkräva olagligt och oförenligt stöd från en stödmottagare på obestånd kan enligt kommissionen därför anses verkställt på ett korrekt sätt antingen när full återbetalning har erhållits eller, om endast en del av stödet har återbetalats, när företaget har försatts i likvidation och dess tillgångar säljs på marknadsvillkor.
62. När medlemsstaternas myndigheter genomför beslut om återkrav som omfattar stödmottagare på obestånd ska de se till att vederbörlig hänsyn tas till gemenskapens intresse under hela konkursförfarandet, särskilt behovet av ett omedelbart upphörande av snedvridningen av konkurrensen förorsakad av beviljandet av olagligt och oförenligt stöd.

⁽⁶⁰⁾ Mål C-346/03, Atzeni m.fl., REG 2006, s. I-01875, punkterna 30–34.

⁽⁶¹⁾ De förenade målen C-143/88 och C-92/89, Zuckerfabrik Süderdithmarschen A.G. m.fl., REG 1991, s. I-415, punkt 23 ff.

⁽⁶²⁾ Mål C-465/93, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft mbH m.fl., REG 1995, s. I-3761, punkt 51.

⁽⁶³⁾ Mål C-465/93, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft mbH m.fl., punkt 51, se hänvisning i fotnot 61.

⁽⁶⁴⁾ Mål C-42/93, Spanien mot kommissionen (Merco), REG 1994, s. I-4175.

⁽⁶⁵⁾ Mål C-52/84, kommissionen mot Belgien, REG 1986, s. 9.

63. Enligt de erfarenheter som kommissionen har gjort är det dock inte alltid tillräckligt att endast registrera fordringarna i konkursförandet för att säkerställa ett omedelbart och effektivt genomförande av kommissionens beslut om återkrav. Tillämpningen av vissa bestämmelser i de nationella konkurslagarna kan motverka effekten hos beslut om återkrav genom att företaget tillåts fortsätta sin verksamhet även om stödet inte har återbetalats i sin helhet, och sålunda tillåts snedvridningen av konkurrensen att fortsätta. Baserat på sina erfarenheter av att handlägga fall av återkrav från stödmottagare på obestånd anser kommissionen att det är nödvändigt att definiera medlemsstaternas skyldigheter i de olika skedena av konkurrensförandet.
64. Medlemsstaten bör omedelbart registrera sina fordringar i samband med konkursförandet ⁽⁶⁶⁾. Enligt EG-domstolens rättspraxis kommer återkravet att ske i enlighet med nationella konkursbestämmelser ⁽⁶⁷⁾. Återkravsskulden kommer sålunda att återbetalas i enlighet med den status som den tillmäts i den nationella rätten.
65. Tidigare har det förekommit fall där konkursförvaltaren vägrade att registrera ett återkrav i samband med konkursförandet pga. det olagliga och oförenliga stödets form (t.ex. om stödet hade beviljats i form av ett kapitaltillskott). Denna situation är enligt kommissionen problematisk, särskilt om en sådan vägran skulle medföra att de myndigheter som bär ansvaret för genomförandet av beslutet om återkrav skulle förlora alla möjligheter att se till att vederbörlig hänsyn tas till gemenskapens intressen under konkursförandet. Kommissionen anser därför att medlemsstaterna bör bestrida konkursförvaltarens vägran att registrera deras återkrav ⁽⁶⁸⁾.
66. För att säkerställa att kommissionens beslut om återkrav genomförs omedelbart och effektivt bör enligt kommissionen myndigheterna med ansvar för genomförandet av beslutet om återkrav också överklaga varje beslut från konkursförvaltaren eller konkursdomstolen att låta den stödmottagare som hamnat på obestånd fortsätta sin verksamhet bortom de tidsfrister som fastställs i beslutet om återkrav. På samma sätt bör nationella domstolar när de ställs inför en sådan begäran fullt ut beakta gemenskapens intressen, särskilt behovet att se till att kommissionens beslut genomförs omedelbart och för att den snedvridning av konkurrensen som orsakas av det olagliga och oförenliga stödet ska upphöra så snart som möjligt. Kommissionen anser att de därför inte bör tillåta att en stödmottagare på obestånd fortsätter sin verksamhet om stödet inte har återbetalats i sin helhet.
67. Om fordringshavarna föreslås en plan för fortsatt verksamhet för företaget på obestånd, får de nationella myndigheterna med ansvar för genomförandet av beslutet om återkrav stödja den endast om planen garanterar att stödet återbetalas i sin helhet inom de tidsfrister som fastställs i kommissionens beslut. Medlemsstaten får inte avstå från någon del av sitt betalningskrav, och den får inte heller acceptera någon annan lösning som inte skulle leda till att stödmottagarens verksamhet omedelbart upphör. Om det olagliga och oförenliga stödet inte omedelbart återbetalas i sin helhet bör myndigheterna med ansvar för genomförandet av beslutet om återkrav vidta alla åtgärder som står till deras förfogande för att motsätta sig att en plan för att fortsätta verksamheten antas och stå fast vid kravet på att stödmottagarens verksamhet upphör inom den tidsfrist som fastställs i beslutet om återkrav.
68. Så länge stödet inte har återbetalats i sin helhet bör medlemsstaten motsätta sig all eventuell överföring av tillgångar som inte genomförs på marknadsvillkor och/eller som organiseras för att kringgå beslutet om återkrav. För en korrekt överföring av tillgångar krävs att medlemsstaten ser till att den oberättigade fördel som skapats av stödet inte överförs till den som förvärvar tillgångarna. Detta kan vara fallet om den ursprungliga stödmottagarens tillgångar förs över till en tredje part till ett pris som ligger under marknadsvärdet eller till ett nytt företag som bildats för att kringgå återkravet. I sådana fall måste betalningskravet utvidgas till den tredje parten ⁽⁶⁹⁾.

⁽⁶⁶⁾ Mål C-142/87 kommissionen mot Belgien. REG 1990, s. I-959, punkt 62.

⁽⁶⁷⁾ Mål C-142/87, ibid. Mål C-499/99, kommissionen mot Spanien ("Magefesa"), REG 2002, s. I-603, punkterna 28–44.

⁽⁶⁸⁾ Se i detta sammanhang domen av handelsavdelningen vid domstolen i Amberg av den 23 juli 2001 avseende ett stöd beviljat av Tyskland till "Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH" (kommissionens beslut 96/178/EKSG av den 18 oktober 1995, EGT L 53, 2.3.1996, s. 41). I det målet bortsåg den tyska domstolen från konkursförvaltarens vägran att registrera ett återkrav till följd av ett olagligt och oförenligt stöd beviljat i form av ett kapitaltillskott, eftersom den skulle omöjliggöra genomförandet av beslutet om återkrav.

⁽⁶⁹⁾ Mål C-277/00, Tyskland mot kommissionen, se hänvisning i fotnot 37.

4. FÖLJDERNA AV ATT INTE GENOMFÖRA KOMMISSIONENS BESLUT OM ÅTERKRAV

69. En medlemsstat anses ha följt beslutet om återkrav när stödet har återbetalats i sin helhet inom den föreskrivna tidsfristen eller, om det är fråga om en stödmottagare på obestånd, när företaget har likviderats på marknadsvillkor.
70. Kommissionen kan också i välmotiverade fall godta ett tillfälligt genomförande av beslutet när detta är föremål för tvist i nationell domstol eller en av gemenskapsdomstolarna (t.ex. att hela det olagliga och oförenliga stödbeloppet betalas in på ett låst konto) ⁽⁷⁰⁾. Medlemsstaten ska se till att företaget inte längre åtnjuter den fördel som det olagliga och oförenliga stödet ger ⁽⁷¹⁾. Medlemsstaten bör lämna en motivering för antagandet av de tillfälliga åtgärderna och en fullständig beskrivning av den planerade tillfälliga åtgärden till kommissionen för godkännande.
71. Om den berörda medlemsstaten inte har följt beslutet om återkrav och om den inte kan visa att det föreligger ett absolut hinder kan kommissionen inleda överträdelseförfaranden. Om vissa villkor är uppfyllda kan kommissionen dessutom kräva att den berörda medlemsstaten skjuter upp betalningen av nytt förenligt stöd till den berörda stödmottagaren eller de berörda stödmottagarna genom tillämpning av Deggendorf-principen.

4.1. Överträdelseförfaranden

— Åtgärder på grundval av artikel 88.2 i EG-fördraget

72. Om den berörda medlemsstaten inte följer beslutet om återkrav inom den fastställda tidsfristen och om den inte har kunnat visa att det föreligger ett absolut hinder kan kommissionen, som den redan har gjort, eller någon annan berörd medlemsstat hänskjuta ärendet direkt till EG-domstolen i enlighet med artikel 88.2 i fördraget. Kommissionen kan sedan framföra argument om den berörda medlemsstatens verkställande, lagstiftande eller rättsliga organ, eftersom medlemsstaten bör betraktas som en enhet ⁽⁷²⁾.

— Åtgärder på grundval av artikel 228.2 i EG-fördraget

73. Om EG-domstolen faller medlemsstaten för att inte ha följt ett kommissionsbeslut och om kommissionen anser att den berörda medlemsstaten inte har följt EG-domstolens dom kan kommissionen gå vidare med frågan i enlighet med artikel 228.2 i fördraget. I sådana fall ges den berörda medlemsstaten tillfälle att framföra sina synpunkter och sedan utfärdar kommissionen ett motiverat yttrande där den anger på vilka punkter den berörda medlemsstaten inte har följt EG-domstolens dom.
74. Om den berörda medlemsstaten underlåter att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa EG-domstolens dom inom den tidsfrist som fastställs i det motiverade yttrandet kan kommissionen återhänskjuta ärendet till EG-domstolen i enlighet med artikel 228.2 i EG-fördraget. Kommissionen kommer då att begära att EG-domstolen ålägger den berörda medlemsstaten vite. Detta vite kommer att fastställas i enlighet med kommissionens meddelande om tillämpningen av artikel 228 i EG-fördraget ⁽⁷³⁾ och beräknas på grundval av tre kriterier, nämligen överträdelsens allvar, dess varaktighet och behovet att säkerställa att vitet avskräcker från ytterligare överträdelser. Enligt samma meddelande kommer kommissionen också begära att medlemsstaten ska betala en klumpsumma som straff för att ha fortsatt med överträdelsen mellan den första domen om att inte ha följt kommissionens beslut och den andra domen enligt artikel 228 i EG-fördraget. Med tanke på att underlåtenheten att genomföra kommissionens beslut om återkrav förlänger den snedvridning av konkurrensen som orsakas av det olagliga och oförenliga stödet kommer kommissionen inte att tveka att använda denna möjlighet om det förefaller nödvändigt för att säkerställa att reglerna om statligt stöd respekteras.

⁽⁷⁰⁾ Rent praktiskt kan betalningen av hela stödbeloppet inklusive ränta på ett låst konto regleras genom ett särskilt avtal, undertecknat av banken och stödmottagaren, genom vilket parterna går med på att stödbeloppet kommer att frigöras till förmån för någon av parterna så snart tvisten har avgjorts.

⁽⁷¹⁾ Till skillnad från ett låst konto kan bankgarantier inte anses som en lämplig tillfällig åtgärd, eftersom stödmottagaren fortfarande förfogar över hela stödbeloppet.

⁽⁷²⁾ Mål C-224/01, Köbler, REG 2003, s. I-10239, punkterna 31–33. Mål C-173/03, Traghetti del Mediterraneo, REG 2003, s. I-05177, punkterna 30–33.

⁽⁷³⁾ Meddelande från kommissionen om tillämpningen av artikel 228 i EG-fördraget – SEK/2005/1658 (EUT C 126, 7.6.2007, s. 15).

4.2. Tillämpning av rättspraxis i Deggendorf-målet

75. I sin dom i målet Deggendorf konstaterar förstainstansrätten att "när kommissionen bedömer om ett statligt stöd är förenligt med den gemensamma marknaden, måste den beakta alla relevanta faktorer, bland annat, i förekommande fall, omständigheter som redan har beaktats i ett tidigare beslut och de skyldigheter som en medlemsstat kan ha ålagts i det tidigare beslutet. Kommissionen har således behövrighet att beakta, för det första, eventuella ackumulerade effekter av det gamla [...] stödet och det nya [...] stödet och, för det andra, att det [gamla] stödet som förklarats olagligt [...] inte har återbetalats" ⁽⁷⁴⁾ [ej officiell översättning]. Genom tillämpning av denna dom och för att hindra snedvridning av konkurrensen i strid med det gemensamma intresset kan kommissionen uppmana en medlemsstat att skjuta upp utbetalningen av nytt, förenligt stöd till ett företag som förfogar över ett olagligt och oförenligt stöd som omfattas av ett beslut om återkrav, och detta tills medlemsstaten har försäkrat sig om att det berörda företaget har återbetalat det gamla olagliga och oförenliga stödet.
76. Kommissionen har nu under några år mer systematiskt tillämpat den så kallade Deggendorf-principen. I praktiken kommer kommissionen under den preliminära granskningen av en ny stödåtgärd att begära att medlemsstaten åtar sig att skjuta upp utbetalningen av nytt stöd till stödmottagare som ännu inte har återbetalat ett olagligt och oförenligt stöd som omfattas av ett tidigare beslut om återkrav. Om medlemsstaten inte går med på ett sådant åtagande och/eller om det saknas tydliga uppgifter om de berörda stödåtgärderna ⁽⁷⁵⁾ så att kommissionen inte kan bedöma det gamla och det nya stödets sammantagna effekter på konkurrensen, kommer kommissionen att fatta ett slutligt villkorligt beslut på grundval av artikel 7.4 i procedurförordningen och kräva att den berörda medlemsstaten skjuter upp utbetalningen av det nya stödet tills dess att kommissionen är övertygad om att stödmottagaren har återbetalat det gamla olagliga och oförenliga stödet inklusive ränta.
77. Deggendorf-principen har införlivats i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter ⁽⁷⁶⁾ och i nya gruppundantagsförordningar ⁽⁷⁷⁾. Kommissionen har för avsikt att integrera denna princip i alla kommande regler för statligt stöd och i alla beslut om sådant stöd.
78. Avslutningsvis välkomnar kommissionen Italiens initiativ att införa en särskild "Deggendorf-bestämelse" i sin Legge Finanziaria 2007, som föreskriver att förmånstagare som omfattas av nya statliga stödåtgärder bör ange att de inte förfogar över något olagligt eller oförenligt statligt stöd ⁽⁷⁸⁾.

5. SLUTSATS

79. En av Europeiska gemenskapens hörnstenar är att upprätthålla ett system med fri konkurrens utan snedvridning. Ett led i gemenskapens konkurrenspolitik är att upprätthålla disciplinen i fråga om statligt stöd, vilket är avgörande för att säkerställa att det råder lika konkurrensvillkor inom alla ekonomiska sektorer på den inre marknaden. I samband med denna centrala uppgift har kommissionen och medlemsstaterna gemensamt ansvar för att säkerställa att disciplinen i fråga om statligt stöd upprätthålls och framför allt att beslut om återkrav verkställs korrekt.
80. Genom att utfärda detta tillkännagivande vill kommissionen öka medvetenheten om de principer bakom återkravspolitik som fastställts av gemenskapsdomstolarna och förtydliga kommissionens praxis när det gäller återkrav. Kommissionen åtar sig att följa dessa principer och uppmanar medlemsstaterna att begära rådgivning när de har svårigheter med att genomföra beslut om återkrav. Kommissionens avdelningar ger gärna medlemsstaterna ytterligare vägledning och bistånd vid behov.

⁽⁷⁴⁾ Mål T-244/93 och T-486/93, TWD Deggendorf mot kommissionen, REG 1995, s. II-2265, punkt 56 [ej översatt till svenska].

⁽⁷⁵⁾ T.ex. om det rör sig om olagliga och oförenliga stödordningar där kommissionen inte känner till stödbelopp eller stödmottagare.

⁽⁷⁶⁾ EUT C 244, 1.10.2004, s. 2, punkt 23.

⁽⁷⁷⁾ Kommissionens förordning (EG) nr 1628/2006 av den 24 oktober 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt regionalt investeringsstöd, EUT L 302, 1.11.2006, s. 29.

⁽⁷⁸⁾ Legge 27 dicembre 2006, n. 296, art. 1223.

81. I gengäld förväntar sig kommissionen att medlemsstaterna följer återkravspolitikens principer. Det är endast genom gemensamma ansträngningar från både kommissionens och medlemsstaternas sida som disciplinen i fråga om statligt stöd kan upprätthållas och leda till det eftersträlvade målet, dvs. bevarandet av en fri konkurrens utan snedvridning på den inre marknaden.
-